

≡ Eesti
≡ Kontsert

Keelpilli-
FOOKUS

Henning Kraggerud

viiul, Norra

Petter Richter kitarr

admirals

Eesti Kontserdi hooaja peatoetaja

admirals.group

Admirals Group AS

L 30. NOVEMBER 2024 19.00 Estonia kontserdisaal

KEELPILLIFOOKUS

Henning Kraggerud viiul, Norra

Petter Richter kitarr, Norra

Giuseppe Tartini (1692–1770) / seadnud **Petter Richter** ja **Henning Kraggerud**
Viulisonaat g-moll „Il trillo del diavolo“ / „Kuraditriller“ (~1749/2004)

I *Largo affettuoso* (5')

Edvard Grieg (1843–1907) / seadnud **Petter Richter** ja **Henning Kraggerud**
„Solveigi laul“ muusikast Ibseni draamale „Peer Gynt“ op. 23 (1875/2012) (4')

Béla Bartók (1881–1945) / seadnud **Arthur Levering**, **Petter Richter** ja **Henning Kraggerud**

„Román nemi táncok“ / „Rumeenia rahvatantsud“ Sz. 68 (1915/2005) (6')

I „Jocul cu bâta“ („Pulgatants“)

II „Brâul“ („Vöötants“)

III „Pe loc“ („Paigaltants“)

IV „Buciumeana“ („Sarvetants“)

V „Poarga Româneasca“ („Rumeenia polka“)

VI „Măruntel“ I („Kiire tants“) – Măruntel II

Henning Kraggerud (*1973)

„A little Piece for Peace“ / „Killuke rahu heaks“ (2018) (5')

Carlos Gardel (1890–1935) / seadnud **Petter Richter**

„Por una cabeza“ / „Peajagu“ (1925/2005) (3')

Egberto Gismonti (*1947) / seadnud **Petter Richter**

„Água e vinho“ / „Vesi ja vein“ (1972/2010) (5')

Fritz Kreisler (1875–1962) / seadnud **Petter Richter**

„Liebesleid“ / „Armupiin“ (~1905/2019) (4')

Giuseppe Tartini (1692–1770) / seadnud **Petter Richter** ja **Henning Kraggerud**

Viulisonaat g-moll „Il trillo del diavolo“ / „Kuraditriller“ (~1749/2004)

IV *Allegro assai – Andante – Allegro assai* (5')

V A H E A E G

Franz Schubert (1797–1828)

Sonaat „Arpeggione“ D. 821 (1824) (25')

I *Allegro moderato*

II *Adagio*

III *Allegretto*

„Ühel ööl nägin unes, et olin teinud saatanaga lepingu [...] Olin sellest niivõrd kaasa kistud, et mu hingamine peatus ja ma ärkasin hingeldades [...] Pala, mille ma seejärel komponeerisin, on kahtlemata mu parim ja ma nimetan seda senini *Saatana sonaadiks*,” on rääkinud 17. sajandi itaalia viulivirtuoos, viljakas komponist ja nimekas pedagoog **Giuseppe Tartini** oma **viulisonaadi g-moll** sünniloost. Teose loomisaeg pole täpselt teada, ilmselt on see kirjutatud umbes 1749. aasta paiku; trükis ilmus see esmakordselt aga alles pärast helilooja surma, 1798. aastal Pariisis.

„**Kuraditrilleri**“ nimetuse annab oopusele kurikuulus triller sonaadi viimases osas, mida on tehniliselt äärmiselt keerukas teostada: interpreet mängib vasaku käega samaaegselt kaht partiid – trillerit ühel keelel ja meloodiat teistel keeltele. Sel kontserdil kõlab teos **seades viiulile ja kitarrile** (2004), mille on teinud tänased esinejad **Henning Kraggerud** ja **Petter Richter**.

„Helilooja edu tõeline mõõdupuu seisneb mitte kuulsuses või tunnustuses, vaid tema muusika mõjus kuulajate südamele ja meelele,” on öelnud **Edvard Grieg**, esimene norra helilooja, kelle muusika leidis kõlapinda ka väljaspool kodumaad. Tema teosed on põhjamaise indiviidi peegelpildid

ja neid iseloomustab tihe seos heliloojale nii südamelähedase norra loodusega.

Muusika Henrik Ibseni näidendile „**Peer Gynt**“ on Griegi populaarseim teatrimuusikateos, kuigi helilooja ise ei jäänud oma teosega sugugi rahule ja jättis tulemata isegi esiettekandele, mis toimus 1876. aastal Oslos. Teose nimikangelane on kergemeelne, tahtejõuetu egoist, kelkija ja fantaseerija, kes rändab seigeldes läbi maailma. Ta ei tee kellelegi head ega saavuta ka ise midagi. Kui Peer Gynt lõpuks vana ja väsinuna kodukohta naaseb, ootab teda seal ustavalt noorpõlve armastatu Solveig. Norra rahvamuusika käändudele tuginev „**Solveigi laul**“ väljendab neiu kõigutamatu usku sellesse, et võõrsile läinud kallim leiab taas tema juurde tee.

Ungari helilooja, pianisti ja folkloristi **Béla Bartóki** loomingus kajastub ilmekalt Euroopa 20. sajandi esimese poole muusika arenemiskulg – järkjärguline loobumine romantilistest traditsioonidest ja uuendused muusikalistes väljendusvahendites. Bartóki stiili, aga ka üldise loomingufilosoofia kujunemist mõjutas sügavalt tema kiindumus rahvamuusika vastu. Eriti paelus teda rumeenia folkloor, mida ta pidas tänu piirkonna suhtelisele isoleeritusele väga ehedaks. Rumeenia viisidest, mis Bartók pani

kirja aastail 1910–1912 toimunud rahvaviiside kogumisretkel Transilvaaniasse, on inspireeritud üks tema populaarsemaid teoseid „**Román nepi táncok**“ („**Rumeenia rahvatantsud**“). See valmis algselt kuuest lühikesest klaveripalast koosneva süidina (1915), mille autor seadis hiljem ka kammerorkestrile. Helilooja on säilitanud originaalviisid võimalikult tõetruuna, pannes need harmoonilisse kuube ning tehes mõningaid muutusi rütmides ja meloodilistes kaunistustes. Süidi pühenduse pälvis rumeenia kooliõpetaja Ion Busitia, kes oli heliloojale abiks folklooriekspeditsioonide korraldamisel.

Henning Kraggerud on mitte ainult meisterlik interpreet, pühendunud pedagoog ja hiilgav improvisaator, vaid ka viljakas helilooja, kelle teoseid esitavad paljud silmapaistvad muusikud ja orkestrid üle maailma. Tema mastaapsem teos kannab pealkirja „Equinox: 24 postlöödi kõikides helistikes viiulile ja keelpilliorkestrile,“ mis viib kuulaja kaleidoskoopilisele reisile läbi maailma ja aja.

„**A little Piece for Peace**“ („**Killuke rahu heaks**“) on autori lugupidamisavaldus 2018. aasta Nobeli rahupreemia laureaatidele: auhinna pälvisid iraagi jeziidi aktivist Nadia Murad ja Kongo DVs vägistamisohvraid ravinud

günekoloog Denis Mukwege oma püüdluste eest teha lõpp seksuaalvägivalla kasutamisele sõjarelvana. Teos kõlas esiettekanedes autori ja Petter Richteri poolt Nobeli preemia auhinnagalale järgnenud banketil 10. detsembril 2018 Oslos.

Argentina tänavamuusikuna alustanud **Carlos Gardel** tõusis tuntud heliloojaks, lauljaks ja näitlejaks, keda mäletatakse eelkõige tema loodud ja lauldud tangode tõttu. Autori populaarsemaid tangosid on tundeküllane „**Por una cabeza**“, mille ta kirjutas 1935. aastal oma karjääri tipus filmi jaoks „Tangobaar“ stsenaaristi ja luuletaja Alfredo Le Pera tekstile. Paraku hukkusid mõlemad selsamal aastal traagilises lennuõnnetuses Colombias.

Gardeli tango „Por una cabeza“ hispaaniakeelne pealkiri tähendab tõlkes „peajagu“, viidates hobuse napile võidule või kaotusele võiduajamistel. Laulus võrdleb mängur oma kiindumust võiduajamistesse kiindumusega naistesse. Gardel kehastas „Tangobaaris“ peaosatäitjat ning laulis ka tangot „Por una cabeza“. See pala on leidnud kasutamist mitmetes tuntud linasteostes, nagu näiteks Martin Bresti „Naise lõhn“ (1992), Steven Spielbergi „Schindleri nimekiri“ (1993) ja James Cameroni „Ausad valed“ (1994).

Brasiilia multiinstrumentalisti ja helilooja **Egberto Gismonti** looming peegeldab tema kodumaa rikkalikke muusikatradiitsioone, mõjutusi Amazonase metsade põliselanike muusikast ja džässist ning klassikalist koolitust, mille ta omandas Pariisi konservatooriumis Nadia Boulanger' ja Jean Barraqué'i käe all. Ta on kirjutanud väga erinevates vormides ja žanrites alates instrumentaalpaladest kuni sümfooniliste oopuste ja filmimuusikani.

„**Água e vinho**“ („**Vesi ja vein**“), mille teksti kirjutas tema kaasmaalane Geraldo Carneiro, on üks autori tuntumaid kompositsioone 1972. aastal ilmunud samanimeliselt albumilt, kus Gismontit võib kuulda ka vokalisti rollis. See nostalgilise hõnguga pala näitab helilooja oskust ühendada ainulaadsel viisil klassikalise muusika, džässi ja brasiilia rahvamuusika elemente.

Austria-ameerika viiulivirtuoosi **Fritz Kreislerit** on peetud oma pilli üheks kõige säravamaks eksponendiks läbi muusikaajaloo. Tehes hiilgavat kontsertartisti karjääri Euroopas ja Ameerikas, kirjutas ta enda esinemiste tarbeks hulgaliselt viiulipalu, mida ta osava jälgendajana komponeeris eelmiste sajandite heliloojate stiilis ning esitles publikule kui oma arranžeringuid Vivaldi, Pugnani, Tartini jt meistrite hiljuti avastatud

käsitraditsioonidest. Ta viljeles sellist praktikat aastakümneid ja tekitas muusikamaailmas furoori, kui 1935. aastal teosed omaks tunnistas. „Mulle tundus piinlik ja taktitundetu pidevalt oma nime programmides korrata,“ põhjendas Kreisler oma autorluse varjamist.

„**Liebesleid**“ on üks autori muusikalistest ninanipsudest, mida ta ühes paladega „Liebesfreud“ ja „Schön Rosmarin“ tutvustas publikule kui 19. sajandi helilooja Josef Lanneri „Kolme vana Viini meloodiat“. Algselt viiulile ja klaverile loodud lugu kõlab sel kontserdil **Petter Richteri seades** (2019) **viiulile ja kitarrile**.

1823. aasta paiku konstrueeris Viini pillimeister Johann Georg Stauffer (1778–1853) *arpeggione*. See oli kitarrilaadse korpusega ja kuuekeelne, ent erinevalt kitarrist hoiti seda põlvede vahel ja mängiti poognaga nagu tšellot. Pilli teisteks nimedeks olid veel kitarr-tšello ja *guitare d'amore*. Spetsiaalselt sellele pillile on loodud **Franz Schuberti sonaat „Arpeggione“ D. 821**. Helilooja lõi selle 1824. aastal Viinis ning pühendas kitarrist Vincenz Schusterile, kes innustas teda teost looma ja oli ka muusikapala esmaesitajaks. „Arpeggione“ kirjastati postuumselt 1871. aastal. Selleks ajaks oli *arpeggione* instrumendina juba moest läinud ja käibelt kadunud. Tänapäeval,

mil *arpeggione* on ammu unustusehõlma vajunud, esitatakse seda sonaati enamasti tšellol, mis on oma ulatuselt *arpeggionele* kõige lähedasem, ent ka seatuna violale, kontrabassile ja mitmesugustele puhkpillidele. Schuberti sonaat on täis voolavaid meloodiaid ja lüürilisust, mis on iseloomulikud ka tema lauludele.

Evelin Kõrvits

Henning Kraggerud
Foto: Robert Romik

Norra viuldaja **Henning Kraggerud** on Arktilise Filharmoonia Kammerorkestri kunstiline juht. Kraggerudi pedagoogitöö ja harivad kirjutised peegeldavad tema mitmekülgset lähenemist musitseerimisele, samas kui komponeerimine, arranžeerimine ja improviseerimine loovad võrdluse selliste viuldajatest heliloojatega nagu Josef Suk ja Eugène Ysaÿe.

Silmapaistva solisti ja kontsertmeistrina, kes juhatab orkestrit puldist, on ta oodatud esineja paljude nimekate orkestrite juures: Taani Kuningliku Ooperi orkester, Vancouveri Sümfooniaorkester, Deutsche Kammerakademie Neuss, Toronto Sümfooniaorkester, Baltimore'i Sümfooniaorkester,

Taani Rahvuslik Sümfooniaorkester, Viini Tonkünstler-orkester, BBC Šoti Sümfooniaorkester, Tasmaania Sümfooniaorkester jt. Eelmiste hooegade tipphetkedeks on olnud ülesastumised BBC Promsil, Los Angelese Filharmoonikutega Hollywood Bowlil ja Orpheuse Kammerorkestriga Carnegie Hallis.

Kraggerud on välja andnud ligikaudu 18 plaati, nende hulgas Mozarti viulikontsertide nr 3–5 album koos Norra Kammerorkestriga plaadifirmale Naxos, millel Kraggerud mängib enda kirjutatud kadentse. See plaat pälvis mitmeid tunnustusi: ECHO Klassik preemia, Classic FMi nädala album, NDR Kulturi nädala CD ja Classical Music Magazine'i toimetaja valik ning oli esile toodud BBC Radio 3 plaadituvustustes.

Kraggerud mängib 1744. aasta Guarneri del Gesù viiulil, mille on tema kasutusse andnud Sparebankstiftelsen DNB tütarettevõtte Dextra Musica AS.

Petter Richterit peetakse oma põlvkonna üheks olulisemaks kitarristik. Ta on õppinud Norras, Prantsusmaal, Saksamaal ja Austrias ning võitnud auhindu mitmetel rahvusvahelistel konkurssidel. Richter on esinenud laiaulatuslikult

Petter Richter
Foto: Ketil Fossum

Euroopas, astudes üles sellistes saalides nagu Berliini Filharmoonia ja Grosse Festspielhaus Salzburgis, samuti Aasias ja Põhja-Aafrikas. Viimasel ajal on ta silma jäänud kammermuusikuna, sealhulgas muusikalises partnerluses viuldaja Henning Kraggerudiga, ning esinedes mainekatel kammermuusikafestivalidel Stavangeris ja Risøris, mängides nii kitarril kui ka lautot. Alates 2018. aastast on ta Norra Muusikaakadeemia dotsent.

Eesti Kontsert: produtsent Tuuli Metsoja, assistent Gerde Kadi Kuusk

Eesti Kontsert

L 30.11 Henning Kraggerud viiul

kell 19.00

Estonia
kontserdisaal

Petter Richter kitarr
*Tartini, Grieg, Bull, Bartok, Kraggerud,
Gardel, Gismonti jt.*

P 1.12 Keelpilli- kvartett Meta4

kell 17.00

Estonia
kontserdisaal

Antti Tikkanen viiul • **Minna Pensola** viiul
Atte Kilpeläinen vioola •
Tomas Djubsjöbacka tšello
Janáček, Beemish, Schumann

N 5.12 Kooskõla²

kell 19.00

Estonia
kontserdisaal

Katariina Maria Kits-Reimal viiul
Marcel Johannes Kits tšello
Bach, Xenakis, Vasks, Ravel

T 3. DETSEMBER 19.00 Jõhvi kontserdimaja
K 4. DETSEMBER 19.00 Vanemuise kontserdimaja

L 7.12 Radulović ja Double Sens

kell 19.00

Estonia
kontserdisaal

Nemanja Radulović viiul
Ansambel **Double Sens**
Beethoven, Bach

Keelpilli- FOOKUS

Eesti Kontsert

Augustin Hadelich

Bach. Partiita nr. 3 E-duur
Perkinson. "Blue/s Forms"
Lang. "Before Sorrow" tsüklist „Müstilised sonaadid"
Ysaÿe. Sonaat nr. 3 (Ballaad)
Bach. Partiita nr. 2 d-moll

T 15. APRILL 19.00
Estonia kontserdisaal

eestikontsert.ee

eestikontsert.ee

SELVER
Hea mõte

SORAINEN

OLEREX

LIVIKO

HOOAJA
PEATOETAJA

admirals

HOOAJA
PEATOETAJA

admirals

LIVIKO
— anno 1898 —

AUTOPARTNER

Jazz
pesulad

OLEREX

SORAINEN

SELVER
Hea mõte

myfitness
world class gym & studios